

عدم النفع ۱۰ میلیارد دلاری برای تأخیر سالیانه ساخت پتروپالایشگاه

علی مرادی: علی رغم افزایش ضریب سوددهی پالایشگاه های دنیا طی سال گذشته، پتروپالایشگاه های داخلی در این سال پیشرفت چندانی نداشته اند و از همین جهت لازم است وزرات نفت توجه بیشتری به این موضوع داشته باشد.

به گزارش مشعل نیوز، توسعه ظرفیت پتروپالایشی از جمله پروژه های زیرساختی و استراتژیک محسوب می شود که از جنبه خنثی کردن تحریم ها، ظرفیت ایجاد دیپلماسی با صادرات فراورده های نفتی به کشورهای منطقه، ارزآوری، رونق در صنایع مرتبط پالایشگاهی و ایجاد بستر سرمایه گذاری مولد؛ اهمیتی راهبردی برای کشور دارد.

در این رابطه جنبه ضد تحریمی پتروپالایشگاه ها طی یک دهه گذشته با تحریم های غرب برجسته شده است. طی چندماهه اخیر نیز اتفاقاتی نظیر

افزایش قیمت نفت و تثبیت آن در قیمت‌های بالاتر از ۱۰۰ دلار بر بشکه، گرفتن بازار فروش نفت خام ایران توسط سایر کشورها و اشباع بودن بازار فروش نفت خام بیش از گذشته اهمیت افزایش ظرفیت پتروپالایشی را پررنگ کرد.

بعد از اعمال تحریم‌ها، صادرات نفت ایران به ارقامی زیر یک میلیون بشکه در روز حتی زیر ۵۰۰ هزار کاهش یافت. این کاهش فروش نفت خام عدم النفع‌های هنگفتی را برای کشور در پی داشته‌است. اگر از حدود ۱۰ پیش و از همان شروع تحریم‌های نفتی برنامه‌ریزی ایجاد ظرفیت حدود یک میلیون بشکه ظرفیت پالایشی در داخل انجام می‌شد در این سال‌ها درآمدی معادل فروش روزانه یک میلیون بشکه نفت خام برای کشور احیا می‌شد. این درآمد سالانه با فرض قیمت هر بشکه نفت خام ۹۰ دلاری به صورت سالانه درآمد قابل توجه ۳۲ میلیارد دلاری را برای کشور به همراه داشت. این رویکرد علاوه بر مزایای ذکر شده در ابتدای این نوشتار، یک امتیاز مهم مذاکراتی برای طرف ایرانی در حوزه سیاست خارجی فراهم می‌کرد.

بنابراین می‌توان گفت احداث هر پتروپالایشگاه ۳۰۰ هزار بشکه‌ای، سالانه درآمدی تقریبی ۱۰ میلیارد دلاری تنها از محل عرضه پایدار نفت خام با آن دارد. در حال حاضر دست ما در بازارهای فروش نفت بسته است و مجبوریم نفت خام خود را با اعمال تخفیف‌هایی در بازارهای بین‌المللی بفروشیم.

افزایش بیش از سه برابری کرک اسپرد پالایشگاه‌ها طی یکسال گذشته

در بازارهای نفت، به رابطه قیمت نفت خام و فرآورده‌های حاصل از آن در عملیات تقطیر کرک اسپرده اطلاق می‌گردد. پالایشگاه‌ها از فعالان اصلی بازار نفت، عمدتاً در معرض ریسک این فاصله قیمت یبای نفت خام قرار دارند. فعالیت پالایشگاه با هدف حداکثر کردن این فاصله قیمتی صورت می‌گیرد. به بیان دیگر، کرک اسپرد به معنای تفاوت قیمت یک بشکه محصول با یک بشکه نفت خام است. این فاصله قیمتی در محصولات یکسان نبوده و شرکت‌ها می‌توانند با تغییرات ساختاری به تولید محصولی پردازند که بازدهی بیشتری را ایجاد نماید.

نمودار زیر نشان دهنده تغییرات کرک اسپرد پالایشگاه‌ها طی یکسال گذشته است. همان‌طور که مشاهده می‌شود از دسامبر سال میلادی گذشته تاکنون با توجه به اینکه نسبت افزایش قیمت فرآورده‌های نفتی نسبت به نفت خام بیشتر بوده کرک اسپرد یا همان تفاوت قیمت نفت خام و

فراورده افزایش بیش از سه برابری داشته و به رقم‌های قابل توجه و جذاب ۱۰۲۵ دلار در گالن یا حدود ۵۲ دلار در هر بشکه رسیده‌است. بنابراین یکی دیگر از معایبی که عدم احداث پتروپالایشگاه در پی داشته‌است محرومیت از این ارزش افزوده ۵۰ دلاری در هر بشکه است.

بی‌ارادگی وزارت نفت دولت سیزدهم در پیشبرد قانون پتروپالایشگاه‌ها

تصویب قانون حمایت از صنایع پایین دستی نفت خام و میعانات گازی در تیرماه سال ۹۸ نقطه عطفی در حوزه پالایشی کشور به حساب می‌آید. تصویب این قانون با مزایایی مثل تنفس خوراک، اقتصاد آزاد پالایشگاه، امکان تأمین مالی از بازار سرمایه و ... شرایط جذابی برای توسعه این صنعت توسط بخش‌های غیر دولتی فراهم آورد.

با وجود اینکه ۸ طرح احداث پتروپالایشگاه با خوراک‌های نفت خام و میعانات گازی و ۱۲ طرح ارتقای فناوری پالایشگاه‌های موجود مجوز استفاده از شرایط این قانون را گرفتند اما با گذشت بیش از ۹ ماه از استقرار وزارت نفت دولت سیزدهم شواهد نشان می‌دهد هم وزارت نفت برخلاف شعارهای روزهای نخستین اراده کافی پیگیری این قانون را ندارد.

با وجود اینکه از مرداد ماه ۱۳۹۹ تاکنون اسامی این طرح‌ها اعلام شده‌است اما با گذشت زمان حدوداً دوساله پیشرفت طرح‌ها همان‌طور که در جدول زیر نیز نشان داده شده‌است ناچیز بوده‌است. (پیشرفت طرح‌های میعانات گازی مربوط به سال‌های قبل از قانون نیز بوده‌است) از همین‌رو رهبر انقلاب بهمن‌ماه سال گذشته در دیدار با کارآفرینان و فعالان اقتصادی با انتقاد از عدم پیشرفت قانون پتروپالایشگاه‌ها بیان داشتند: «یک نمونه‌اش همین پتروپالایشگاه‌ها است که قانونش هم در مجلس در سال ۹۸ تصویب شد و به دولت وقت هم ابلاغ شد؛ منتها متأسفانه دنبال‌گیری نشده، باید دنبال‌گیری بشود. اینها، هم سرمایه‌های متوسط مردم را وارد میدان اشتغال می‌کند، هم اشتغال‌آفرین است.»

نام طرح	خوراک	سرمایه‌گذار	ظرفیت (هزار بشکه در روز)	محل احداث	پیشرفت فیزیکی

۳ درصد (تسطیح زمین، مطالعات، تهیه لیسانس)	جاسک	۳۰۰	گروه اقتصاد مفید (ستاد اجرایی فرمان امام)	نفت خام	پتروپالایشگاه مروارید مکران
صفر (در حال اخذ مجوزها، تعیین زمین و مطالعات پایه)	جاسک	۲۰۰	گروه توسعه سرمایه گذاری انتخاب	نفت خام	پتروپالایش انتخاب جاسک
صفر (در حال اخذ مجوزها، تعیین زمین و مطالعات پایه)	جاسک	۳۰۰	سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح (سانا)	نفت خام	پالایش نفت جاسک غدیر
صفر	جزیره لاوان	۱۵۰	شرکت پالایش نفت لاوان	نفت خام	پتروپالایشگاه لاوان
صفر (تخصیص زمین، انجام مطالعات مفهومی)	بندر عباس	۳۰۰	شرکت سرمایه گذاری شستان (بازنشستگی نیروهای مسلح)	نفت خام	پتروپالایش نگین مکران
۲۶ درصد	قشم	۶۰	شرکت گسترش انرژی پاسارگاد	میعانات گازی	جاوید انرژی پرتو
۱۲ درصد	سیراف	۶۰	شرکت مهندسين مشاور ناموران	میعانات گازی	پیشگامان سیراف
۵ درصد	سیراف	۱۲۰	هولدینگ غدیر (صندوق بازنشستگی نیروهای مسلح)	میعانات گازی	ستاره سبز

□ چهار توصیه به وزارت نفت برای پیگیری بهتر طرح‌ها

وزیر نفت تاکنون دو مرتبه در آذر و اسفند سال گذشته جلساتی برای پیگیری پیشرفت این طرح‌ها برگزار کرده‌است، اما واقعیت این است که پیچیدگی احداث چنین ابر پروژه‌های راهبردی از یک جلسه فصلی وزیر نفت و بعد سپردن پیگیری مصوبات جلسه به مسئولی که درگیر مسائل روزمره اجرایی است دردی را دوا نمی‌کند. در این خصوص شاید توصیه‌های زیر وزارت نفت در این مسئولیت مهمی که بر عهده دارد بیشتر کمک کند:

۱- کوتاه کردن زمان جلسات رصد پیشرفت طرح‌ها از جلسات فصلی به جلسات حداقل ماهانه به منظور پیگیری دقیق مشکلات پیش رو

۲- کمک به استفاده حداکثری از ابزارهای تأمین مالی طرح‌ها مثل انجام مذاکرات جدی خارجی برای اخذ فاینانس و سرمایه‌گذاری‌های خارجی و بهره بردن از ابزارهای تأمین مالی بازار سرمایه

۳- تشکیل یک کمیته ویژه در وزارت نفت برای پیگیری جز به جز احداث طرح‌های پتروپالایشی و تسهیل مساعدت طرح‌ها و ارتباط آنها با وزارت نفت و سایر بخش‌های دولتی

۴- اعمال مواد ۱۳ و ۱۴ آئین‌نامه اجرایی قانون پتروپالایشگاه‌ها درخصوص ابطال مجوز طرح‌ها در صورت عدم پیشرفت فیزیکی طی مدت معین (کنار گذاشتن طرح‌هایی که جدیت کافی در اجرا ندارند)